

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár orsz. képvis.	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	--	--	--

A magyar iparért!

Mint az alvó oroszán körül settenkedő szemtelen légy, úgy tűnik fel báró Beck osztrák miniszterelnök kirohanása Magyarország ellen. — Egy kis gyermek légyecsapóval agyonütheti a legyet, Magyarország pedig alszik és nem bántja a szemtelenkedőt. — Hol van a magyar virtus, a magyar vitézség, ha egy szemtelen légygel sem merünk szembeszállni?

Ha egymás mellé állítjuk Beck báró pöffeszkedő arrogans beszédét és Werkerle, Kossúth, Darányi higgadt, diplomatikus válaszát, melyet a náluk járt malomiparosok panaszára adtak, bámulni kell az embernek. Nem glacé kesztyű kell ide is concilians sima oráció, hanem kemény felelet és tettek. Az ember vére felforr az ilyen arczulcsapásra és szinte vágyódik levenni a fogasról a jó magyar lokost, hogy azzal poroljuk ki a szemtelen osztrákok — hátát. Mert ha kenyértörésre kerül, úgy sem az arcukat fogjuk látni.

Pedig ott nem holmi kicsi dologról volt szó! Nagy gazdasági érdek fűződik a magyar malomiparhoz. Százhusz millió értékű magyar liszt kiviteléről van szó, mely ellen Ausztriában már egy évtizede izgatnak. A magyar malomipar a legelső a világon. A technika legmagasabb fokán álló Amerika, évekkel ezelőtt küldött ide mérnököket, kik munkásruhába öltözködve bejutottak a budapesti malmokba és megtanulták, hogyan kell a malmokat berendezni, hogy oly finom lisztet állíthassanak elő, mint a magyar malmok

Tehát ilyen ipar megvédéséről van szó, mely előtt az egész világ kalapot emel, és melynek működése belevág gazdasági életünknek — lehet mondani — a szívébe, erélyesebb hangon kellett volna elhárítani a fenyegető veszélyt. Vezető férfaink sima beszéde és diplomatikus higgadsága ránk nézve nem kötelező. A saját kúriánkon jogunkban áll meghúzni a vészharangot, és hirdetni a retorziót. Ha odaát bojkottálják a magyar lisztet, mi majd a cseh és osztrák ipart fogjuk bojkottálni!

Az osztrák miniszterelnök riadójának

már meg van a visszhangja. Augusztus 1-től kezdve felemelték az osztrák vasutak a Magyarországból Tirolba szállítandó lisztküldeményekért waggonként 40—50 koronával a fuvardíjat.

Ne aludjunk tehát mi sem és irtsa ki mindenki házából mint a kártékony férgeket a sok bécsi lim-lomot. Legyen mindenki sovíniszta, és váltsuk fel azt az átkos indolenciát agilitással. Hazafiatlan ember aki most sem tartja szükségesnek valamit tenni, hogy hazánk ipara fellendüljön. De itt nemcsak a fogyasztó közönséghez fordulok, hanem a gyárosok és munkásokhoz is. Mindenki tegye meg válllvetve a kötelességét.

Elég soká voltunk gyarmata Ausztriának, most hogy látja hogy a saját lábunkra akarunk állni, egy táborba sorakoznak legnagyobb ellenségeink. Mi is tömörüljünk tehát, védjük a meglévőt és alkossunk újat! Aki pedig most sem látja be, hogy a „gazdasági közösség“-et Ausztriával nem lehet tovább fenntartani, az nemcsak hazafiatlan, de enyhén kifejezve, naiv lélek. Sajnos, még 11 évig tart a kapocs, mely bennünket Ausztriával összefűz, fell kell tehát használni az időt, hogy minden téren elkészüljünk. Éppen fél éve, hogy Baján megalakult a magyar ipart védő egyesület. Sem a megalakuláskor, sem azóta nem hangoztattam a harcot az osztrák ipar ellen, hanem mindég csak azt, hogy védjük a magyar ipart.

De ilyen eredmények után, át kell csapni a deffenzívából az offenzívába, és nyíltan, mint ők kezdték, hirdessük mi is a gazdasági harcot! Minden jó honpolgárnak, de különösen a „Magyar Védő-egyesület“ tagjainak szent kötelességének kell tartani, hogy lelkesen terjesztve az eszmét, gátat emeljünk az osztrák ipar beözönlésének. Mindenki jegyezze meg, hogy aki nem tart velünk az ellenünk van! A „Védőegyesület“ bajai fiókjának választmánya összel közzé fogja tenni a munkatervet, és reméljük hogy Baja város hazafias hőlgyeit és férfait mind táborunkban fogjuk üdvözölhetni!

Somogyi Emil.

Még egyszer a baja — báttaszéki hid.

A B. H. címere.

A képviselőknek a törvény, az ujságirónak a szokás adja meg azt a jogot, hogy személyes kérdésben szót emelhesen, természetesen kiki a maga terrénumában. S én élni kívánok e jogommal, nem mintha sértett egyéni hiúságból az első ellenkező megjegyzésre már berzenkedném, hanem épen annak az igazságnak érdekében, melynek mikénti kezelése körül egyik helybeli lap a szerkesztői üzenetek rovatában szemrehányással illet. Készséggel elismerem, hogy a szemrehányás hangja írójának lojális lelkületére vall. Ily ellenféllel összemérni a fegyvert akkor is tisztesség, ha a szellemi tornában vesztes marad az ember; kész öröm azonban, ha saját részén érzi az igazságot.

E lap mult számának vezércikkében *párt-politikai* szempontból foglalkozva a cimben megnevezett kérdéssel, annak mostani kedvező állását a függetlenségi eszme diadalának neveztem. Laptársunk ebből kifolyólag két dolgot vet szememre:

1. Cikkem tartalma tökéletes ellentmondásban áll a bevezetéssel, melyben azt állítom, hogy vannak oly közéleti kérdések, melyeket jobb volna nem pártszempontból tárgyalni; a hid kérdését is nyíltan ezekhez soroztam. A logikátlanságnak e vádja ellen csak annyit jegyezek meg: A t. szerkesztő ur — föl kell tennem — elvi ellensége pl. a dulakodásnak. Nemde, ha kellene, beszédet is mondana ellene? Tegyük fel immáron, hogy beszédje közben a hallgatóság valami okból hajba kapna, s a tülekedésben a szónokot, a világbéke apostolát is érné egy-két gyengédten ütleg; nemde, minden békés hajlama ellenére ad hoc mégis csak feltüggesztené elvét és a lehetőség szerint védekezne a további támadások ellen? És logikátlan volna-e az ő eljárása? Mondhatná-e valaki, hogy ellenmondásba keveredett magamagával, elveivel, szavaival?

Lássá, tisztelt uram, én ama cikkemmel ugyanigy vagyok. Most is vallom azt a nézetemet, hogy ilyenmü kérdések kulturális, gazdasági vagy más jellegü kérdések, melyeknek nem szabadna a politika mezejére tévedniök. De tehetek én arról, hogy oda terelték őket? Csak nem fogja rám, hogy én voltam az első és egyetlen, ki pártkérdéssé tettem? Ha pedig már azzá lett, ha (elég helytelenül) azzá tették az elmúlt idők viszonyai, hát csak nekem nem volna jogom szintén föltenni azt a szemüveget, melyen át e kérdést eddig tekintették? Következetlen eljárás-e, ha ugy veszem e kérdést, ahogy találtam, habár szivesebben venném és vettem is egyébütt megjelent cikkeimben más oldaláról? Mit ér a békesség, ha jobbról-balról ütök-vétik az embert? Ugyanannyit, amennyit érne a politikai szempont

teljes félretétele, mikor nyilvánvaló, hogy politikai kérdéssé változott át?

Tudom, hogy a t. szerkesztő ur erre azt mondja, hogy nem a politika volt eddigi kérekkötője a baja-báttaszéki hidtervnek, tehát téved, ki szabadelvű vagy függetlenségi vagy akárminő más politikai szempontból vizsgálná e kérdést. Szívesen elhinném, ha tudnám. De meg tudná-e mondani laptársunk, ugyan mi volt az oka annak, hogy ez a terv oly nehezen került a megvalósulás stádiumába, ha nem a politika, nevezetesen a szabadelvű politika, a retorzió politikája? Tán csak most jöttek rá e tervnek országos fontosságára? Tán eddig senki sem ismerte azokat a vitális érdekeket, melyeket e hid hivatva van szolgálni? A **belátás** hiányzott-e az eddigi kormányokban, vagy az **akarat**? A belátás aligha, hisz mindnyájan jól tudjuk, hogy a hidtervnek nemcsak életrevalóságát, hanem kiváló fontosságát, elodázhatatlan szükségét a volt regime is elismerte. Hát miért nem valósította meg? Mert nem akarta. És miért nem akarta? *Politikából*, hogy Bajával éreztesse hatalmát. Ezért volt az, hogy időközönként bejárta a lapokat egy-egy hír arról, hogy a kormány nem határozott még, hová építse a közép-dunai hidat. Innen eredt, hogy épen 1902. után, mely évszámnak bajai vonatkozása ismeretes, Baját kihagyták a számításból és hol a *dunaföldvár-solti*, hol meg a *baracska-szekesői* hidról szolt az ének. Akkor, 1903-ban volt az, hogy kiépítették a dunaföldvári kikötőt; akkor volt az, hogy fennen hangoztatták egy stratégiai utvonálnak szükségét, mely Máramarostól Fiuméig átszelvén az egész országot, Dunaföldvár és Solt között érné a Dunát. Akkor mondogatták, hogy Bajának nagy az árterülete, hogy közlekedő hidról szó sem lehet, hogy a terep- és talajviszonyok sokkal kedvezőbbek Szekesőnél, hol egyuttal közlekedési-hiddá lehetne szélesíteni a tervezett összekötő hidat. Arról is tudunk, hogy *Kisköszeg* is szóba került, propter certum quoniam, melynek Bellye a neve. Higye el, t. uram, én sem tegnap óta foglalkozom e kérdéssel. Volt alkalmam foglalkozni vele oly időben, midőn Baja nem volt szóban, és oly helyen, mely Baja helyett volt szóban. Kérem tehát, mért hogy egy időben épen Bajára nem akarták tenni a hidat? Nincsen uram erre más felelet, mint a politikai szempont. Legalább én s velem együtt nagyon, de nagyon sokan hasztalan keressük másban okát annak, hogy miért nem láttak komolyan a bajai hid tervének megvalósításához, mikor a közép-dunai hid szükségét elméletben évtizedek óta hangoztatták. Politikai kérdést csináltak belőle, ez az egész. Sok egyébbel ugyanígy tettek. Pl. a 2060 lakossal bíró Szent-Gotthárd községnek — több állami v. államilag segélyezett gyáron kívül — van főgimnáziuma, noha a legközelebbi a szomszédban van 4 főgimnázium, egy fő- és egy katonai s állami alreáliskola, tehát igazi kulturális szükségletéről nem lehet szó; a 19000 lakosnál többet számoló Kőbányának pedig nincs középiskolája! Persze, ott Széll Kálmán a képviselő, emitt csak az ellenzéki Hock, majd Ballagi. Ez talán nem a politikának illetéktelen beavatkozása a kulturális kérdésekbe? Csak úgy, mint ahogy beavatkozott a szabadelvű politika a nemzetgazdasági kérdésbe Baján. Tout comme chez nous.

2., Az érintett szerkesztői üzenet szememre veti továbbá, hogy »a bajai lokális viszonyokban teljesen járatlan« lévén, arra a fölvilágosításra szorulok, »hogy a baja-báttaszéki áthidalás ügyének a bajai szabadelvű párt körében már akkor is voltak tettekkel

tényezői, mikor a bajai függetlenségi párt létezéséről még Baján nem volt senkinek halvány sejtelme sem.« E mondatot nem az utolsó rész szórendjének kedvéért idézem szószerint, hanem, hogy egy kis megjegyzést fűzzek hozzá. Bizony igaza van e szemrehányásnak. Nagyon, de nagyon járatlan vagyok a bajai lokális viszonyokban, mert sajnos, *máig nem láttam a bajai szabadelvű pártnak tettekkel tényező érdemeit a hidépítés körül*. Elhiszem, hogy régi óhaja volt a hid, hiszen ez óhajtásban a Gesslerék a Tell Vilmosokkal, a Gézák a Zoltánokkal egyesültek; elhiszem, hogy *beszéltek* róla és érte; de *a tetteket* hiába keresem. Vagy »tettekkel tényező« (Isten bocsássa Bánffynak e kifejezését) dolog-e egy népgyűlésen beszélni? Lássá, t. Uram, én szerényebb voltam a bajai függetlenségi pártnak és az ő sajtójának magasztalásában; én csak annyit mertem mondani, hogy mi mindenkor szószólói voltunk e kérdésnek és készséggel nyitottuk meg hasábjainkat annak érdekében. Tettekre mi nem hivatkozhatunk, noha az élő és írott szó tekintetében — ha ez a tettekkel tényezés — föl merjük venni a versenyt Önökkel. Agitáltak Önök? Mi talán nem? Cikkeztek és mi hallgattunk? Népgyűlésen beszéltek? Képviselőnk meg az országgyűlésen beszélt. Küldöttséget indítottak? Szép; *de hol az eredmény?* Minden Demoszthenesznél szebben beszél a tett; hát mit tettek Önök, mit az országos szabadelvű párt a hid érdekében? *A koalíció cselekszik* — ezt tán Önök sem vonják kétségbe; de a letűnt éra tetteit hiába keresem. A beszéd magában még nem tett. Ha annak elismerését kívánja tőlem, hogy a szabadelvű sajtó is agitált e kérdésben, ezt meg nem tagadhatom Öntől; cikkemben sem esett szó arról, hogy az agitáció a mi sajtónknak *kizárólagos* érdeme. De ha Ön tettekre is hivatkozik, megvallom, járatlan is, de kíváncsi is vagyok az ebbeli érdemekre. Csakhogy attól tartok, hogy járatlanságomnak igazi oka az érdek elégtelenségében keresendő.

Tisztelt Uram, értsük meg egymást. Megéri a kérdés, melyről szó van. Önnek fájt, hogy cikkemben csupán a bajai függetlenségi párt-ról, annak agitációjáról, annak sajtójáról szoltam, az Ön szerkesztői és magánszemélyi tevékenységét pedig elhallgattam. Nem járatlanságból tettem, mert amennyit e kérdéssel foglalkoztam, tudom, minő személyes része van Önnek is benne. És ha e kérdést a historikum szempontjából tárgyaltam volna, higye el, Önről is esett volna elismerő szó. De ahogy én foglalkoztam vele, sehogy sem illett bele fejtegetésembe egy tevékenységnek dicsérete, melyet meddőségre kárhoztatott épen az a politika, mely ellen irtam, s melyet sikerrel koronáz ép az a politika, mely ellen Ön küzd. Én egy kissé emelkedettebb helyről, általánosabb szempontból vizsgáltam tételmet; azon a magaslaton sajnos nem termett sem babér, sem tömjén az egyesek érdemeinek jutalmára. De most, hogy a vezércikk magaslatáról a barátságos polémia völgyébe térek le, szívesen szolgáltatok igazságot Önnek, hogy Ön is irt és beszélt a bajai hid érdekében. Szlaminka Károly is beszélt a hid érdekében. Hogy irt-e nem tudom, mert járatlan vagyok a bajai lokális viszonyokban . . .

m.

Válasz Somogyi Emil szakvéleményére.

Alig érdemelhettem ki Somogyi úrnak személyem iránti tiszteletét mással, mint azon tevékenységgel, a melynek egyik terméke azon emlékirat, a melyet a mátéházai és

cserepesi ingatlanok értékesítése céljából Baja város tanácsához intéztem, s a mely Somogyi úrból azt a nyilatkozatot csalta ki, hogy gazdasági — regény.

Hát a lebecsülésnek ezen fényes formája dacára is, mert Somogyi úr legalább is úgy tudja mint én, hogy a regény oly szépirodalmi műfaj, a milyennek kellékei közül a lényegesek mind hiányoznak emlékiratomból, elfogadom Somogyi úr véleményét szakvéleménynek, s így nem csak személye, hanem munkája iránt is érzett tisztelettel, tőlem, az utopistától kitelhető tárgyilagossággal foglalkozom vele, a lehetőségig követvén az ő eszmemenetét.

Közgazdasági szempontból a kivehetőséget 1. természeti akadályok, 2. a birtok fekvése és 3. néprajzi akadályok teszik lehetetlenné, mert:

1. »Intenzív kerti és ipari gazdálkodási rendszerek első feltétele a kedvező topográfia, klimatikus és talajnedvességi viszonyok.

A topográfiai viszonyokra vonatkozólag megjegyzem, hogy a területnek csak egy huszadrészét kívánom belterjesen művelteni és az egész 5000 holdnyi területen csak akad 250 hold, a mely belterjes művelésre alkalmas. Az igaz, hogy lehetnek oly 20 holdas területek, a melyeken esetleg ily egy hold sincs, de hát ezen kétféleképen is segíthetni: vagy a topográfiai viszonyok megváltoztatásával, vagy a belterjes művelés elengedésével.

A hőmérsékleti viszonyok nem sajátossága Mátéházának; olyanok azok sok más oly helyen is, a hol nagyon is gazdálkodnak belterjesen.

A talajnedvességi viszonyok az 5000 hold nagy részén igen is, elég kedvezőek. De tervemet egyáltalán nem erre a meglévő állapotra építettem fel, hanem az öntözésre, az öntözés feltételeit pedig megadtam.

A birtok távolsága már érv az én javaslatommal szemben, de azt Somogyi úr is tudja, hogy hogy ma már minden távolságot megszüntethet a technika; ezért nem foglalkoztam e kérdéssel emlékiratomban sem és nem foglalkozom vele itt sem. De nem a kérdésnek akarok kitérni!

Néprajzi akadályul tekinti bírálóm »hogy nálunk 200 családot belterjes gazdálkodásra összeverbuválni lehetetlen«.

Nekem ugyan az az elvem, hogy semmi sem lehetetlen, de elfogadván a lehetetlenség állapotát, arra kell figyelmeztetnem, hogy nem kell a 200 családnak egyszerre oda települnie. A település kezdete és befejezése közé évek esnek, úgy hogy az először települő családok már maguk is nevelhetnének később települőket, sikereik pedig vonzólag hathatna olyan kertész családokra vagy kertész hajlamúakra, amelyek az első településben nem vettek részt.

Azután hol van az megírva, hogy annak a 200 családnak a mi városunk közületét alkotó családokból kell kikerülnie? Sőt. Az a kívánatos, és ezen érdekből az egész országban meghallható toborzót kellene kiáltanunk, hogy a legkülönbözőbb kertészeti ágakhoz értő családokat hozzunk itt össze — bolgár kertészeket is — a melyek egymást oktattva, egymástól tanulva hangyaszorgalommal fáradjanak azon, hogy abból az 5000 holdból a világ egyik legszebb, de különösen leghasznosabb, kertje váljék.

Az nem baj, ha idegenből jött emberek — akár bolgárok is — aknázzák ki a helyzetet, hanem az a baj, ha az aknázás eredményét elviszik, ha az aknázókat nem kötjük az aknához. Le kell ezeket az idegeneket telepíteni és kiválóságukat a magunk javára is értékesíteni.

Azt mondja bírálóm: a népjellemet reformálni nem lehet a város hivatása és ahoz sem anyagi, sem erkölcsi ereje nincs, továbbá hogy: ilyen magasabb és kockázatos feladatra legfeljebb az állam vagy egy dúsgazdag főúr vagy főpap vállalkozhat.

Miután én a népjellem reformálásáról nem irtam, nem tudom, hogyan jutok a bírálat ezen tételeihez. De amennyiben emlékiratom egyik pontjában foglaltak a 200 családra gyakorolható befolyásról is szólnak, nem hallgatom el a tételt, hanem állítom, hogy minden városnak nemcsak hivatása, hanem legelsőrendű kötelessége a népjellem alakulására hatni és hogy ecélből igen nagyon sok eszköz áll rendelkezésére úgy anyagi, mint erkölcsi és szellemi téren. Mint p. a különböző iskolák, a rendőrség és a közigazgatás majdnem minden tényezője, a különböző egyesületek stb.

Ha azonban bírálóm nem mint erkölcsi személyt értette a várost, hanem mint 5000 hold birtokosát, akkor azt kell kijelentem, hogy ez esetben a város, az állam, a főúr és főpap között csak annyi a különbség, a mennyivel 5075 holdnál több-e vagy kevesebb a birtoka. A *birtokos* pedig *kockázatos* feladatra csak úgy vállalkozzék, amennyiben a kockázat általa rendesen várható haszonnál aránytalanul nagyobb haszonnak megszerzése valószínű.

És ezzel én is eljutottam Somogyi úr II. pontjához, vagyis hogy »*pénzügyi szempontból* a tervezet számos veszélyt rejtene magában«.

Bírálóm nem mondja meg, hogy a város, mint jogi személy, mennyiben vállalna »*ily kockázatot*« az én javaslatom elfogadása által, tehát ezt az állítását érintetlenül kell hagynom.

A bírálat pénzügyi részének 2. pontja 1-ső bekezdésének ténye miatt irván meg emlékiratomat: az ebben felsorolt indokok legyen válasz e pontra. A továbbiakra nézve:

Ki merné a 7 bérlővel szemben *garantálni*, hogy azok mindig pontosan kifizetik a béreösszeget? — De ez nem érv.

Miért elégedjünk meg 104 ezer K évi »*biztos*« bérösszeggel, ha 121 ezer, illetve 135 ezer K évi biztos jövedelmet szerezhethünk, eltekintve a mindjárt említendő egyéb anyagi és erkölcsi, valamint különösen közigazdasági haszontól.

Mert hogy »szomorú precedensünk van abból, hogy valamikor kb 200 bérlő gazdálkodott a város földjén«, még nem következik az, hogy a *kisbérleti rendszer rossz*, különösen ha ez az örök tulajdon szerzésének az eszköze.

Sőt. Ma már a közigazdasági elvek szerint csak igen nagy és kis bérletek lehetnek igazán jövedelmezők, illetve társadalmi differenciákat kiegyenlítő tényezők.

Az a szomorú precedens, a melyet bírálóm említ, azt bizonyítja, hogy jó rendszer is káros lehet — rosszul alkalmazva; azt bizonyítja, hogy gondos felügyelet és ellenőrzés meg becsületes kéz híján a legderekabb intézmény is csődbe kergethet.

Bírálóm pénzügyi érveinek 3. pontjába foglaltan maga is elismeri, hogy az 5000 hold »csak« 107 ezer K-t jövedelmez; tehát tenni kell valamit.

Én nem azt mondtam, hogy el »kell« adni azt a földet, hanem azt mutattam ki, hogy minden lehető emberi számítás szerint több jövedelmet adna az a föld a városnak, ha a jelölt módon örökbérléssel értékesítené azt.

Hogy mennyire nem tartom egyedül célravezetőnek a magam javaslatát, azt emlékiratom végén nemcsak hogy kijelentettem, ha-

nem még rá is mutatok, hogy p. 25 éves bérléssel 32—36 K-t lehetne elérni, a mi által az ingatlan értéke is gyarapodnék és a föld is megmaradna.

De mindez nem szolgálhatja azt a nagy, magasabb célt, a melynek érdekében emlékiratomat készítettem.

Hogy a »kamatláb« folytonos csökkenése által érzékeny veszteség érheti a várost, ez lehet igaz. Hogy azonban a földbérlés is lehet még olcsóbb, az is igaz. A kamatláb nem csökken folytonosan, mert a múlt nyárihoz képest, a melyhez számításaimat alkalmaztam, elég lényeges a kamatláb emelkedés és ha csak egy fél százalékkal magasabban értékesíthető a befolyó pénz, az már igen lényeges jövedelem többletet jelent a városra, még a számításba vett jövedelemhez képest is. Pedig javaslatomban több oly értékesítési módot meg is jelöltem, a melyekkel ez a magasabb jövedelem föltétlenül és beláthatlan időkre biztosítható.

A pénzügyi érvek 4-ke azt mondja, hogy a földbirtok mindig a legbiztosabb jövedelmi alap.

Ez igaz.

De majdnem mindig a legkisebb jövedelemnek az alapja. — Tessék csak megkérdezni, melyik uradalomnál van a földbirtok értékének megfelelő 35% tiszta jövedelme?

Természetes, ha a város vagyonleltárában a közel 4 millió K-t érő birtok alig több mint másfél millió értékben szerepel, akkor még a 104 ezer korona is magas jövedelem.

Tehát a viszonyoknak megfelelő becserítéket kell a vagyon leltárba helyezni, hogy a viszonyoknak megfelelő jövedelem helyességét megítélhessük.

A mozgó tőke, vagy talán helyesebben az álló tőke mindenesetre hozzáférhetőbb, mint az ingatlan. De ne felejtjük, hogy nem csak az pazarolhat, a kinek a zsebje tele van, hanem az is, a ki a másét költi. Láttunk mi már oktalanul adósságot csináló várost is. Az ily dolgokat az embere választja meg. És hogy azt a pénzt se »krach« se háboru el ne vihessen, nem a föld-be, hanem föld-re kell elhelyezni.

Holt kézben az ingatlan nincs jó kézben.

Azt mondja Somogyi úr, hogy a múlt század 60-as éveiben kb. 6000 hold földet adott el a város és jöllehet a föld — bár más kezén — megvan, de a beszédett százezerekből egy fillérje sincs a városnak.

Ez állítás legutolsó részének kutatása nélkül megjegyzem, hogy nagy sora volt ennek.

Először is a város eladását megelőzte Borota-Dzsida, ez a nagyon szomorú emlékezetű földeladás, a mely nagyon sok jó- és igen jómódú családot koldus botra juttatott, a mely öngyilkosságot szült, tisztességtartó embert szegényen, börtönbe juttatott, stb.

Ha egy családfe, ez után, a városi földekből vásárolni akart, a családja körében a legnagyobb ellentállásra talált. Ily körülmények között itt a földnek nem volt értéke. A város tehát kénytelen volt az eladásra szánt 6000 hold parcelláit a közhangulathoz mérten megbecsültetni és hallatlan olcsó áron eladni.

Ezen eladás jellemezésére csak egy példát hozok fel. Atyám, édes anyám könnyei dacára is vett egy 5 holdas darabot 263 frt árban. A földet feles bérlésben műveltette s az évi termésnek reá eső feléből kifizette a (10 éves) törlesztési összeget s maradt neki 30—50 frt tiszta haszna.

Azt hiszem, tehát hogy ily példával, pénzügyi szempontból ellenezni egy eladást, nem egészen helyes dolog.

(Vége köv.)

A baja—bátaszéki hid.

— Interjú. —

Tordai Miksa államvasuti főmérnök, ki a folyó évi október havában megkezdődő hidépítés előmunkálatait végzi Baján s ki városunknak ezidő szerint kétségkívül legszivesebben látott vendége, beszélgetést folytatott lapunk referensével. Talán mondanunk sem kell, hogy a beszélgetés tárgya a baja—bátaszéki hid kiépítése volt. Az érdekes intervjút itt közöljük:

— Ha szabad érdeklődnöm, milyen természetűek azok a munkálatok, amelyeket főmérnök úr ezidő szerint végez?

— Az én munkám az utirány pontos megállapítása és a kisajátítási eljárás megindítása.

— Mikor indulnak meg a kisajátítás ügyében tárgyalások?

— Már a jövő héten.

— Ezen a kis vonalon a kisajátítás persze nem fog sok dolgot adni?

— Bizony nem keveset; nem kevesebb mint nyolcvankét féllal lesz dolgunk.

— Nem is hinné az ember! A munkálatokat egyszerre két oldalon kezdik?

— Nem. Először a bajai oldallal végzünk s csak akkor megyünk át a bátaszékire.

— Nemde a hidépítés eredetileg négy évre volt kontemplálva, most ellenben csak háromra?

— Eredetileg is három évre volt tervezve.

— Tény az, hogy a hid vasalkatrészei készen vannak?

— Készen vannak az utolsó szegig. Az ex-lex alatti munkahiányt az igazgatóság arra használta fel, az építendő vasuti hidak alkatrészeit elkészíttette.

— Nos és ez nem sietteti az építkezés befejezését?

— Nem mert a legfőbb munka az úttest elkészítése. Amíg mi a földmunkákkal a pillérek lerakásával a viaduktok stb. elkészítésével megleszünk, a gépgyár is elkészülhetett volna a vasalkatrészek előállításával.

— A munkálatokkal együtt a baja—szabadkai vonal úttestét is átfogják alakítani?

— Igen; ez azonban különösebb munkával nem jár, mert az alap marad a régi, amely teljesen megfelel.

— A pályaudvar marad a régi helyén?

— Igen, csak hogy tetemesen ki fog bővíteni.

— Mely irányban?

— A Duna-felé. Arrafelé fognak az összes raktárak is építtetni.

— Vendéglő lesz a pályaudvaron?

— Egyelőre nem.

— Nem? Ugyilátszik az igazgatóság nem néz olyan vérmes reményekkel a hid kiépítése elé, mint mi, bajaiak. Én azt hiszem legalább, hogy ha Baja forgalmi gócponttá van hivatva lenni, úgy a pályaudvarát vendéglő nélkül elképzelni nem lehet.

— Pedig látja, vendéglőt előre sehohsem építettek s nem is építenek. Az igazgatóság nem tudhatja, miként alakulnak a viszonyok. Annyi azonban bizonyos, hogy amint szükségét látja az igazgatóság, nem fog késni az étterem felállításával. Még az is bizonyos, hogy e vonal kiépítése valószínű felfordulást fog okozni az eddigi menetrendben.

— Főmérnök úr egyedül van még Baján?

— Egyelőre magam vagyok. Nemsokára azonban a műszaki személyzet és a munkások serege egész légiót fog kitenni Baján.

— Szívesen látjuk őket.

Ezzel az érdekes beszélgetés véget ért.

HIREK.

Hetényi Pál dr. — járásbíró. Ófelsége a király *Hetényi Pál dr. kir. albirót* a bácsalmási kir. járásbíró *járásbírójává* nevezte ki. Társadalmi életünk egyik kiváló tagját érte ez a jól megérdemelt kitüntetés, kit szerencsekívánatainkkal bár, de őszinte sajnálkozással látunk körülünkől távozni.

Esküvő. *Weisz Zsigmond* mohácsi kereskedő e hó 12-én d. u. 5 órakor tartja esküvőjét *Kohn Frida* urhölgygyel dr. *Kelemen József* helybeli ügyvéd nőtestvérével.

Állami selyemfonó-gyár Baján. Ezelőtt circa négy héttel *Ambrozovics Lajos* főispán dr. *Rajk Aladár* képviselő és *Hegedüs Aladár* polgármester társaságában Szegszárdon járt *Bezeredy Pálnál* egy Baján létesítendő selyemfonó-gyár létesítése érdekében. Ugy látszik, közbenjárásuknak meg lesz az eredménye, mert a főváros egyik félhivatalos lapja keddi számában a következő hirt olvastuk:

»*Állami selyemfonó-gyár Baján.* A magyar kormány Baján selyemfonó-gyárat szándékozik létesíteni a szekszárdi, tolnai és mohácsi gyárak mintájára. A terv kivitelén *Ambrozovics Lajos* főispán és *Rajk Aladár* országgyűlési képviselő fáradozik.«

Cirkusz. Csepürágók helyett végre olyan művészek érkeztek városunkba, akik igazán rászorgálnak a közönség rokonszenves támogatására. A *Lipót-féle* cirkusz csütörtöki bemutató előadása nagy és előkelő közönséget vonzott a nagyvárosi cirkuszok mintájára berendezett nagyszerű helyiségbe. Az előadáson néhány ismertebb számot is láttunk, de a program leg többje új és azok kivitele valóban meglepő. Legzajosabb hatást érték el *Könyv testvérek* zsonglór-mutatványai, bár a többi művész is méltán kiérdemelte a közönség tapsait.

A „Minimax” tüzőtő-készülék bemutatása. Egy rendkívül ügyes kézi tüzőtő-készüléket mutatott be *Lanzeritsch Miklós* a »Minimax« tüzőtő-gép-társaság megbízottja kedden délután. A próbán jelen volt a tüzőtő-ság és igen sok érdeklődő, akik bámulattal látták, hogy egy hat liter szénsavas vizet tartalmazó könnyen kezelhető készülékkel mily könnyűséggel lehet küzdeni a bős lángok ellen. *Lanzeritsch* ott a helyszínén több megrendelést is kapott.

Rendőri hírek. *Bukovits Eszter* 3 éves gyermeket Bajaszentistvánon egy kocsit elgázolta s karját törte. — *Strigl István* csátaljai lakos keze a cséplőgépbe került és azt megsértette.

Stampfl Jenő fűszerkereskedő raktárában július 28-án reggel 1/5 órakor tűz ütött ki, az áruk megrongálódtak mi által 5000 K kár esett. Biztosítva volt 7000 koronára.

Póth Jakabnak a *Tóth Kálmán-utcában* egy boglya szénájában ismeretlen okból tűz ütött ki. Biztosítva volt.

Renkus János és *Dobos András* madarasi lakosok panaszt tettek *Páncsics Márk* és *Oláh József* nemesmiliticsi lakosok ellen csalás miatt, kik h a m i s bankót ígérték, de nem adtak, meg hogy egy gipszöntvényt kínáltak neki megvételre 400 koronáért, melylyel 5 koronásokat lehet gyártani. »Az új 5 koronások azonban nem váltak be, feltűnően látszott rajtuk, hogy hamisítványok.«

Reméljük, hogy a törvényszék jól meg fogja leckéztetni a csalókat, hogy majd aztán elmegy a kedvük nem használható pénzhamisító masinát gyártani és árusítani.

Tisztviselők fogyasztási szövetkezete. Zomborból írják: Zomborban új fogyasztási

szövetkezet alakult. A városháza nagytermében július 30-án mintegy 100 tisztviselő gyűlt egybe és megvitatták, hogy hogyan védekezzenek a drágaság ellen. Elhatározták, hogy fogyasztási szövetkezetet alakítanak. Azután bizottságot választottak a tervezet kidolgozására. Ideiglenes elnökké *Vértessy Károlyt*, jegyzőnek *Radványi Ferencz dr-t* és előadónak *Rác Somát* választották

A Magyar műbutorgyár r. t. bajai fióktelepét *Nagy Andor* vette át, kinek mai hirdetésére felhívjuk a t. közönség figyelmét.

Tárgyalási sorrend a bajai egyenes adó-kivető bizottság által tárgyalandó 1905.6. évi adótételekről: (Folytatás) augusztus 27-én: pálinkamérők, pálinkakereskedők, csaposok, kórházi élelmezők, kosárfonók, szitakötők, vesszőárulók, kovácsok, kocsigyártók, szerkovácsok, kőművesek és építőmesterek; aug. 28-án: könyvkötők, körhintások, kötelesek, kővésnökök, kőfaragók, sirkőkereskedők, kővezők, kővezési vállalkozók, kucséberék, lakatosok, látszerészek, lókupecsek, lókereskedők, lisztkereskedők; augusztus 29-én: molnárok, gőzmalomtulajdonosok, mázólo iparosok, méhészek és mézesbábosok; augusztus 30-án: mosó- és tisztítóintézettulajdonosok, nyomdászok, hírlapkiadók, virágváza-, olvasó-, játék- és bazárcikkárusok, vásározó, üveg-, kép- és edénykereskedők, pálinkafőzők, paprikamolnárok, papucsosok, postaszállító, harangöntők és rézművesek, rongyszedők; aug. hó 31-én: tollszedők és tollkereskedők, sütők, szabó iparosok; szeptember 1-én: szabók és ruhakereskedők, fehérmű- varrónők, női szabók, szappankereskedők, szénakereskedők, szijgyártók, szikvizgyárosok; szeptember 3-án: képfestők, szobafestők, szücsök, szülésznők, tarisznya- és pokróckereskedők, takácsok, tamburások, tejárusok, utépitési vállalkozók; szeptember 4-én: szatócsok; szeptember 5-én: szatócsok, fűszerkereskedők, vegyeskereskedők; szeptember 6-án: borkereskedők, nyersbőrkereskedők, bőrkereskedők, timárok, rőfös, rövidáru és divatárkereskedők, bazárosok, kalap- és szücsárkereskedők, gépgyárosok, gépkereskedők, gépjavitóműhelytulajdonosok; szeptember 7-én: fakereskedők és dereglyetulajdonosok, festékkereskedő és cimpfestő, gabonakereskedők, gyapjufonó- és szövőgyárosok, gyufagyáros, katonai takarmányszállító, könyvkereskedők, nyomdászok, könyvkötők, zongorakereskedők, cementárusok, pamutkereskedők, gyolcsosok és rőfös-kereskedők; szeptember 10-én; sertéshizlalók és sertéskereskedők, szállítók, hajószállítási vállalkozók, szénkereskedők, szeszgyárosok, téglagyárosok, temetkezési vállalkozók, üvegkereskedők, vaskereskedők, állatorvosok, bírósági végrehajtók s becsüsök; szeptember 11-én: francia nyelvtanítók; zene- és tánc- tanítók, zongorahangolók, gondnokok, gyógyszerészek, lapszerkesztők, magánmérnökök, orvosok, ügyvédek; szeptember 12-én: ügyvédek, homok és gyephordási bérlők, felesek, földbérlők, vám- és helypénzszedési jogbérlők, ács, alkuszok, asztalosok, bankbizományosok, kölesönközvetítők, bádigosok, bérkocsisok, borbélyok, bőrkereskedők, cukorkagyáros; szeptember 13-án: cukrászok, részcséplők, csizmadiák, dohányárus, fazekasok, fuvarosok, fogmánybérlő, fűszer- és vegyeskereskedők, gabonakereskedők, gazd. eszközélarusító, gépkereskedő, gőzdarálótulajdonos, gyapjufonó- és szövőgyár, gyógyszerész, házalók, hentesek, hordárok, illatszerkereskedő; szeptember 14-én: játék- és olvasóárusok, kádárok, kalap- és épületfakereskedők, szállodás és kávék, kertész, keses, kifőző, baromfi-, zöldség- és csirkefők, korcsmárosok, korlátolt kimérők,

kőművesek, ladikosok, lakatos, libatömő, molnár és lisztkereskedők, liszt- és terménykereskedők, magánmérnökök; szeptember 15-én: mézesbábos, nyersbőrkereskedők, órás, pálinkafőző, papucsos, rőfös- és divatárkereskedők, sertéshizlalók és sertéskereskedők, kenyérsütők és pékek, szikvizgyáros, szappanos, szarvasmarha- és sertéskereskedő, szatócsok, szobafestő, szülésznő, tégláégető, ügynökök, női szabók, vaskereskedő, varrógépkereskedő, virágkereskedő s temetk. vállalkozó; szeptember 17-én: Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok s egyletek; szeptember 18-án: Esetleges póttárgyalások; szeptember 19-én: Írásbeli munkálatok.

Halálos végű balaset. Nagy szerencsétlenség történt hétfőn délután *Béregben. Sznatterbeck János* földművelő egy cséplőgépet akart a szántóföldről tovább szállítani, miközben a gép elé (a lovak mögé) állt. A lovak egyszerre, egész váratlanul megindultak, úgy, hogy *Sznatterbecknek* nem volt már ideje a gép elől kiugrania s így annak kerekei alatt lelte szörnyű halálát. A szerencsétlen még alig volt negyven éves és özvegyet és két kiskorú árva hagyott maga után.

Tanítók törvénye cím alatt adta ki a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága az egyetemes tanítógyűlések határozatainak alapján a népoktatásügy minden részét felölelő törvény tervezetét. A mű feloszlik 3 részre (törvénytervezet, indokolás és az egyetemes gyűlésük határozatai). Kimondja a tervezet, hogy minden népiskola hivatalos nyelve a magyar. Általában a magyar nyelv teljes érvényesülését kívánja. A tanítóképzést is reformálni kívánja: a középiskola teljes elvégzése után az egyetemen és az egyetemi jellegű intézetekben egy évi tanfolyam rendezendő s ennek bevégezése után pedagógiai vizsgálat sikeres letételével nyerhet oklevelet a jelölt. A vizsgálóbizottság állami. A tanítók fizetési minimuma 1400 K., mely 2800 K-ig emelkedik, melyet bármily jellegű legyen is az iskola, az adóhivatal fizet ki; e végből az iskolafentartó a tanítói járandóságot az adóhivatalhoz fizeti be. A kántori hivatalt a tanító elvállalhatja, de erre nem kötelezhető. Minden tanító esküt tesz a magyar alkotmányra a kir. tanfelügyelő kezébe. Kizárólag a kir. tanfelügyelő gyakorolja a tanulmányi felügyeletet minden iskolában. A megyei tanítóegyesületek szövetséget alkotnak. Az egyesületek kebelében feyelmi bizottság alakítandó. Az 56 lapra terjedő munkát 1 korona beküldése esetén (bényegben is beküldhető) *Hajós Mihály*, titkár (Budapest, I. Városmajor-utca 59. sz.) bárki- nek megküldi.

Szerkesztői üzenetek.

M. Tevel. Szives figyelmébe ajánljuk *Mikszáth Kálmán*-nak ezt az elbeszélését: „*Nagy kutya a vicebíró*”

S. E. Trencsén Teplic. Köszönjük. Üdv!

Segédszerkesztő: **Wagner Antal.**

NYILT TÉR

Ezen rovatokban közöltekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására juttatni, hogy a

Magyar Műbutorgyár

bajai telepe tulajdonomba ment át. Midőn ezt a n. é. közönség szives tudomására juttatni szerencsém van, tisztelettel közlöm is egyszersmind, hogy az előnyösen történt vétel folytán abban a kedvező helyzetben vagyok, hogy a

jelenleg raktáron lévő árúkat olcsóbban tudom áruba bocsájtani, mint azt az eddigi tulajdonosnak árusítani módjában volt. Legfőbb igyekezetem oda fog irányulni, hogy a mélyen tisztelt közönséget minden tekintetben kielégíteni képes legyek. A butorraktárral együtt átvettem a *kárpitos műhelyt* is, ahol mindennemű kárpitos munkát — *Weisz Jenő* munkavezető úr szakszerű felügyelete mellett — a legnagyobb pontossággal végzünk.

A n. é. közönség szives támogatását kérve maradtam

hazafias tisztelettel

Baja, 1906. augusztus hóban

Nagy Andor.

Köszönet nyilvánítás.

Miután időnk rövidege miatt képtelenek vagyunk mind azon jó ismerőseink és jó akaróinktól személyesen elbucuzni, fogadják ez uton hálás köszönetünket az évek hosszú során át irántunk tanusított bizalomért és jó barátságért.

Kitünő tisztelettel

Bergl nővérek.

Hétfőn, augusztus hó 6-án búcsú-előadás.

CIRCUS K. LIPÓT
BAJÁN, A VÁSÁRTÉREN.

Szombaton, augusztus hó 4-én este 8 órakor

disz parforce-előadás

Vasárnap, 5-én d. u. 4 órakor és este 8 órakor,

≡ két nagy ünnepi előadás. ≡

A délutáni előadáson úgy a felnőttek, mint a gyermekek csak fél árat fizetnek, míg az esti előadáson a teljes ár fizetendő.

Hétfőn, este 8 órakor nagy búcsú-előadás
K. LIPÓT igazgató jutalomjátéka.

Helyárak: Páholy ülés személyenként 3 kor. Zártszék 2 kor. I-ső hely személyenként 1 kor. 50 fill. II-ik hely személyenként 1 kor. 20 fill. III-ik hely 80 fillér. Karzat 40 fillér. Katonák őrmestertől lefelé és 10 éven aluli gyermek köznap és a délutáni előadásoknál I-ső hely 80 fill., II-ik hely 60 fillér., III-ik hely 40 fill. Karzat 20 fill. Vasár- és ünnepnap az esti előadáson azonban mindenkinek a teljes helyár. — Jegyek előre válthatók délelőtt 10 órától kezdve a cirkusz pénztáránál.

Pártoljuk a magyar ipart!

Magyarország legnagyobb raktára

GYERMEK -ruhákban
-kötényekben
-fehérneműekben
-harisnyákban

stb — Férfi-, női és gyermek-

DIVAT-ÉRTESÍTŐNKET

kivánatra ingyen és bérmentve küldjük.

Vogel Testvérek, Budapest.

Főüzlet: VI., Andrásy-út 33.

Fiókok: Bécsi-utca 8 és Kerepesi-út 22.

A háztartási

teendők minden ágában jártas élteesebb önálló nő, ki idősebb gyermekekre is köteles fölügyelni, alkalmazást nyerhet. Eddigi foglalkozás, állás, kor, lehetőleg arckép a feltételekkel alulirothoz küldendők, illetve közlendők; ki is a levelet kézbesíti **Nánay Lajos.**

HEREFÖLD

még három kaszálassal

KIADÓ

özv. Spitzer Simonnénál Baján.

Halász Béla utóda cég

ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű különlegességekben

**nemez és selyem kalapokban,
selyem és szövet sapkákban.**

Egyedüli elárusítója a következő legelőkelőbb kalapgyárosoknak:

Quentzer Testvérek

cs. és k. kamarai szállítók,

Ita I. Henrich,

Pless Vilmos,

Pelikan és Gyukits

cs. és kir. udvari kalap-gyárosok, valamint a világhírű

Albertini E. cégnek.

LEGFINOMABB

MAGYAR

GYÁRTMÁNYU

LEVÉLPAPIROSOK:

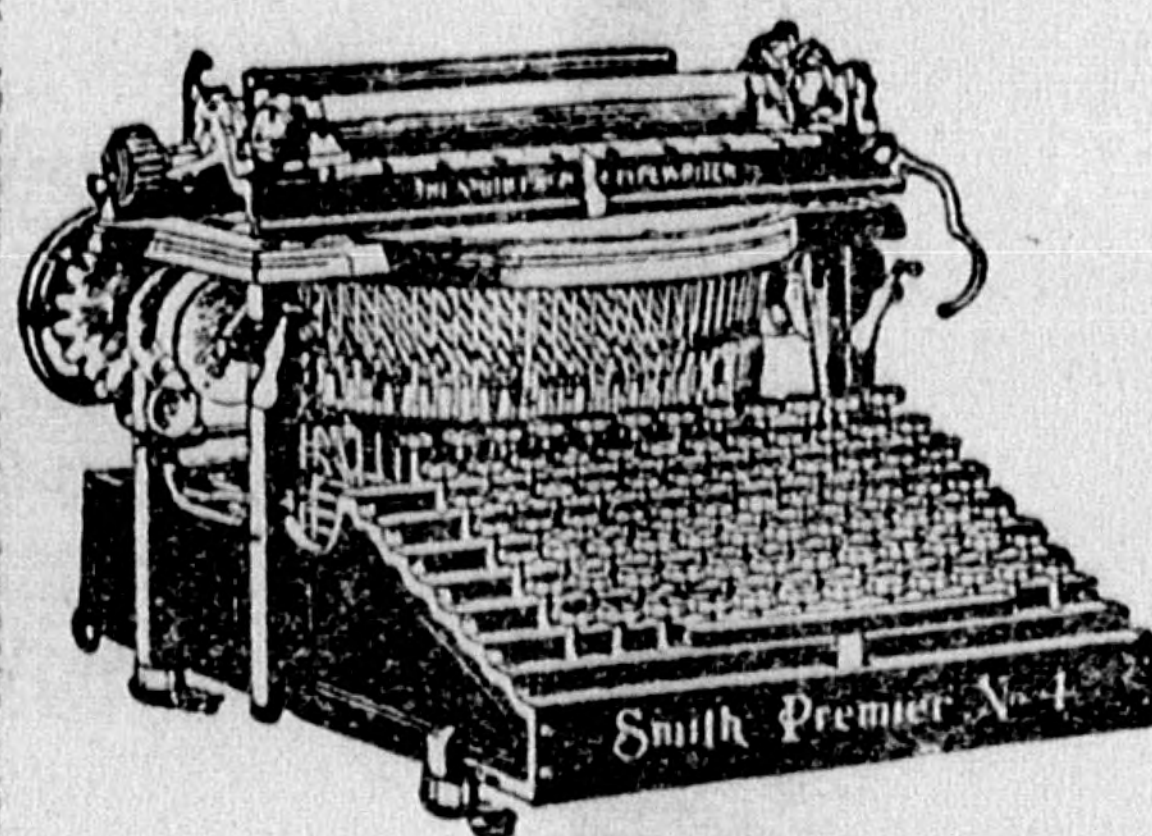
„RÁKÓCZI“
„ADRIA“
„EMKE“

KAPHATÓ:

IFJ. WAGNER ANTAL könyv- és papirkereskedésében
BAJÁN.

A világ legjobb

IRÓGÉPEI

az amerikai SMITH—PREMIER-féle, automatikus betűtisztító készülékkel és legújabban háromszínű (viola, piros és fekete) festékszalaggal ellátott, tiszta acélból készült írógépek.

Ezen gépek egyedüli elárusítója Baja város és környékére

IFJ. WAGNER ANTAL

könyvkereskedő, ki készséggel bocsájtja gépeit 2—3 heti próbaidőre az érdeklődők rendelkezésére.

Hirdetések

jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban.

CSEPLÉSI ÉS GAZDASÁGI

CÉLOKRA

LEGJOBBAN BEVÁLT

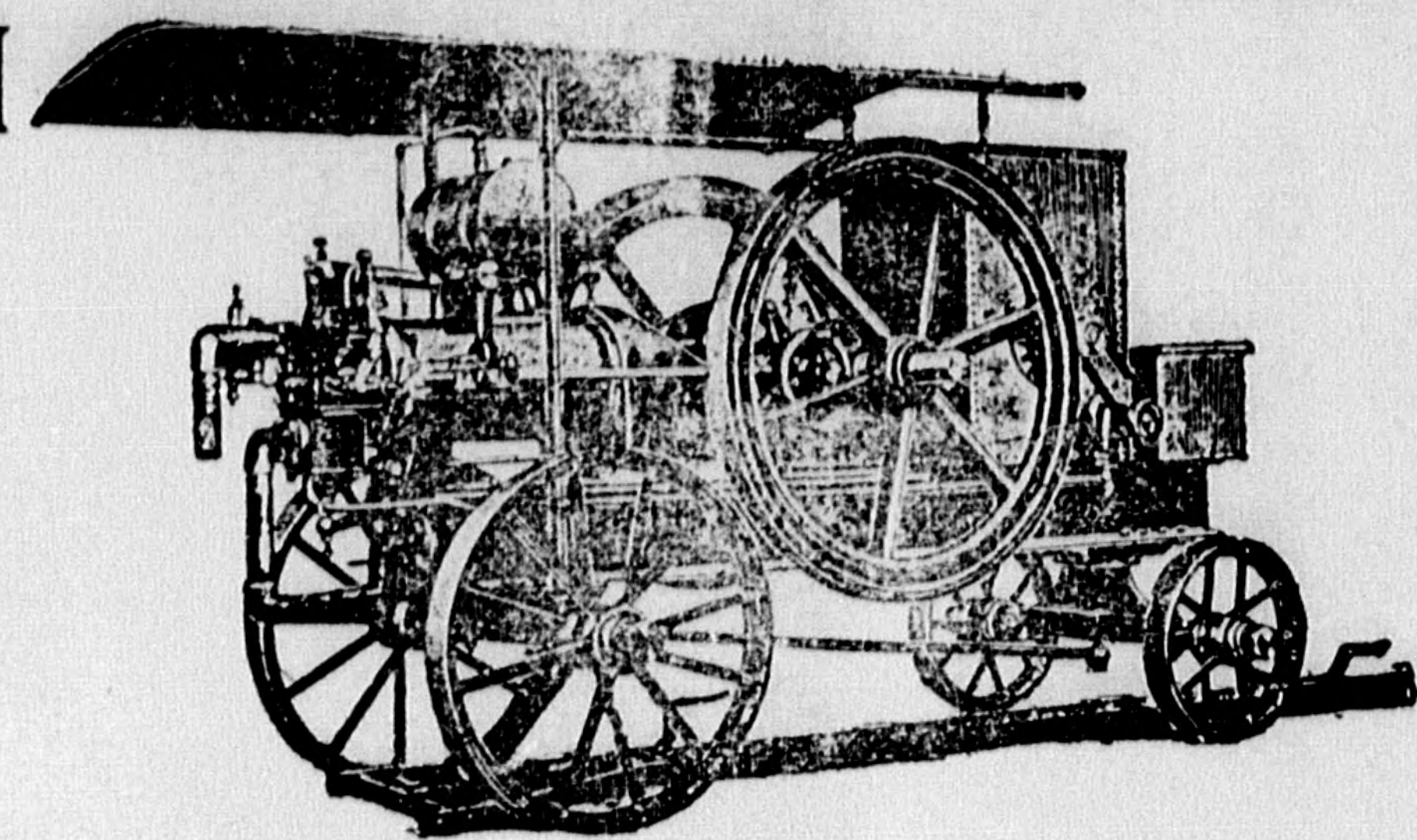
BENZIN MOTOROK

Ipari és malomhajtásra

legolcsóbb üzemi

Szivógázmotorok

legelőnyösebben kaphatók:

Beck és Gergely

motor- és gépgyárában

Budapest, V., Váci-ut 12.

Feltűnő újdonság!

DELICE

— Minden hirdetés felesleges. —

A dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

Legjobb valódi francia szivarkapapír és szivarkahüvely kapható az ország minden különlegességi árudájában.

özü. Spitzer Simonné és Társa.

Drótbetetes cementesövek.

Egyszerű
Diszes
Márvány mozaik
Terazzo
Beton
KeromitCement-
lapok.Burko-
lások.Virág vázák
Medencék
Váljuk
Jászolok
Talpkövek
Lépcsők.Kut-
Oszlop-
Kémény-
Tűzfal-
Határvövek
Műkövek

Fedőlapok.

Minden alakban és méretben, legjobb kivitelben, legolcsóbb árban.

Mit igyunk ?

Az elsőrendű természetes szénsavas natrontartalmú ásványvizet, a mohai

AGNES-

forrást, mert föltétlenül tiszta **Kedvelt borviz!** kellemes és olcsó savanyúvíz; dús szénsavtartalmánál fogva nemcsak biztos óvszer fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógyszernél fogva kitűnő szere legkülönfélébb gyomor-, légső- és húgyszervi betegségeknek.

Vegyvi vizsgálatok s ajánlatok az Ágnes-forrást az orvosok előtt nagyon kedvelt gyógyszerre tették s hamarosan óriási számban kerültek ki orvosi bizonylatok: dr. Kétly, dr. Stamborszky, dr. Berger, dr. Naundorf, dr. Bocherdt, dr. Akantisz, dr. Blodig, dr. Fischer, dr. Mosegig, dr. Rust, dr. Werner, dr. Gebhardt, dr. Balogh, dr. Varga, dr. Szabó, dr. Scipiades, dr. Moravcsik, dr. Glaser, dr. Markosfalvi, stb.-ektől, a kik az Ágnes-forrást a legmelegebben ajánlották: ideges gyomorbajoknál, chronikus gyomorhurutoknál, főleg karlsbadi kura után, csontlágylásnál, angolkóránál, vese- és hólyagbetegségeknel, étvágytalanságnál, vérszegénységnel, mint óvszert fertőző betegségek ellen (typhus cholera stb.) Háztartások számára másfél literesnél valamivel nagyobb üvegekben minden kétes értékű mesterségesen szénsavval telített víznél, sőt a szódavíznél is olcsóbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szerveztettek, ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskezelőség. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben. **Főraktár: DRESCHER GYULA urnál Baján.** 13-7

UJ!

UJ!

UJ!

Megnyilt! Rothschild Zsigmond

FÜSZER-, GSEMEGE-, LISZT- ÉS TERMÉNYKERESKEDÉSE BAJÁN

Fischer Lipót úr házában, Reich Bernát cég átellenében.

Jó áruk, mérsékelt árak.